

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

LETO III. — Štev. 19.

NOVO MESTO, 9. MAJA 1952

ČETRTLETNA NAROČNINA 100 DIN

IZHAJA VSAK PETEK

S kresovi, zelenjem, mlaji, prireditvami in izleti je Dolenjska pozdravila 27. april in 1. maj

Komaj so ugasnili kresovi po dolenskih gričih v soboto 26. aprila, zažgali na čast in v pozdrav 11. obletnici ustanovitve Osvoobodilne fronte Slovenije in so se ljudje razšli s prireditvami, slavnostnih sej občinskih odborov Fronte in ostalih prireditev, smo se že začeli pripravljati na praznik delovnih ljudi. Delovni kolektivi so okrasili tovarne, delavnice, gradbišča in prometna vozila, železničarji so — kakor vsako leto — okitili lokomotive, da so vriskale v pomladno jutro kakor mlade neveste, izložebe v mestih in vaseh so pozdravljale mimoidoče s pomladnim cvetjem, slikami naših voditeljev in z napisli, ki slavijo delo.

Na predvečer 1. maja so znova zagoreli številni kresovi na čast prazniku dela. Velik kres je gorel nad Trebnjem, v okolici Novega mesta jih je bilo več, številni kresovi pa so svetili tudi v Beli krajini in na Kočevskem. Največja povorka je bila v Novem mestu, kjer se je zvrstilo v dolg sprevid več tisoč ljudi z vojaško godbo na čelu. Povorka je zavila izpred poslopja OLO na stadion v Kandil, od tam pa nazaj v mesto na razsvetljen Glavni trg, kjer je bil pred zgradbo MLO velik oder. Lahko trdimo, da se še nobeno leto po osvoboditvi prvo-majске proslave v Novem mestu ni udeležila takšna množica ljudstva kot na predvečer 1. maja. V povorki so sodelovali vsi delovni kolektivi in organizacije, športniki, člani Protiletalske zaštite v krogih, gasilci, železničarji, šolska mladina. O pomenu 1. maja sta govorila pred navdušenim množico sekretar Mestnega komiteja KPS Miha Polčrčina in železničar Niko Bratuž. Po govorih so nastopile na odru razne skupine, orkester, pevski zbor učiteljskega inštituta.

V četrtek 1. maja je bil na Ruparju vrhu pri Birni vasi velik partizanski miting, ki so ga priredila vodstva krajevskih organizacij. Udeležila se ga je množica prebivalstva iz okoljskih krajev in Novega mesta. Člani delovnih kolektivov in številni posamezniki pa so od četrtka do nedelje pohiteli na izlete. Gorjanci, Trška gora, Javorovica, Smarješke in Dolenjske toplice in mnogi drugi kraji so bili polni veselih izletnikov, katerim navzile pretečim vremenskim napovedim tudi vreme nagajalo. Praznik delovnih ljudi so posebno slavnostno proslavili.

Išli tudi v Kočevju, Črnomlju, Trebnjem, Žužemberku in mnogih drugih dolenskih krajih.

ST. JERNEJ OB PRAZNIKU FRONTE

Velikostna je bila prireditev, ki je 26. aprila zvečer privabila v šentjernejško dvorano toliko ljudi, da je bila prepolna. Suhoparno nastevanje sporeda ne more povedati tega, kar so ljudje občutili na tej prelepi prireditvi. Po pozdravi, ki je veljal predvsem gostom, moškemu zboru SKUD »Oton Zupančič iz Tobačne tovarne v Ljubljani, in po govoru o prazniku OF so priskakljali na oder najmlajši otroci iz pred kratkim ustanovljenega vrta. Njihov nastop je spravil gledalce v veselo razpoloženje, ki ga

je dvignil nato govor gimnazijke. Gostje so zapeli štiri pesmi, sledil pa je rajalni nastop dijakini, spomini na neuklonljivo Ljubljano, pa spet pesmi gostov pod vodstvom prof. Emila Breganta in recitacija enega izmed pevcev. Višek večera je bila točka »Bratom onkraj meje«, ki jo je sestavila tov. Vlasta Tavčarjeva. Izvedla pa velika skupina članov SKUD »Brata Pirkovič« z moškim pevskim zborom, domačo mladino itd.

Prireditelje je veselo presenetil velik obisk ljudstva od blizu in daleč, ki so prišli k svečanosti ne da bi vedeli za obisk ljubljanskih pevcev. Bilo je res nad vse lepo. Prireditev je bila delo šentjernejških učiteljev, katerim radi pomagajo tudi ostali, ljudstvo pa jim je za uspešno kulturno-prosvetno delo iz srca hvaležno!

Najvažnejša naloga novega delavskega sveta „PIONIRJA“ je izdelava tarifnega pravilnika

30. aprila se je sestal na prvem zasedanju 40-članski delavski svet gradbenega podjetja »Pionir« v Novem mestu. Podjetje je v času gospodarjenja prvega delavskega sveta od 21. oktobra 1950 do letos doseglo vrsto lepih uspehov in delovnih zmagov, o katerih smo že poročali v našem listu. Sindikalno dvorano podjetja krasijo vsi diplomi in priznanja, ki jih je kolektiv prejel ob raznih priložnostih in tekmovanjih.

Prvi delavski svet si je zlasti prizadeval utrditi delovno disciplino, dvigati storilnost, boljše izrabo strojev in zniževati stroške. Cenravnima podjetje raztresena gradbišča na področju večjih okrajev, mu je uspelo znižati številno neproduktivnega osebja od 159 na 92 uslužbencev. V letu 1951 je podjetje zgradilo raznih objektov v vrednosti 124 milijonov dinarjev, računano po nižji ceni. To je izpolnilo letne obveznosti 128 % Lani so v podjetju proglasili 924 udarnikov. K uspehu je podjetju zlasti pripomoglo smotno organizirano tekmovanje med skupinami in izgradnami, ki je postajalo skoraj stalen način dela. Dvig storilnosti in odprava iz-

ostankov od dela, ki so skoraj popolnoma prenehali, spada prav tako med pomembne uspehe tega kolektiva.

Na zasedanju 30. aprila je stari delavski svet predal poslu novemu. Pomočilo prejšnjega predsednika DS in upravnega odbora je bilo sila skromno in podjetje je tako obsevnim delokrogom nepopolno. Stari upravni odbor ni mogel pojasniti novemu odboru in članom sveta, kolik je sklad vodstva za nagrade in koliko znaša kulturno-prosvetni fond, ki ga podjetje razdeli na sindikalne podružnice. Mislimo, da je pri tem napaka tudi pri Glavnih direktorji v Ljubljani, ker do konca aprila še ni določila točnega odstotka čistega dohodka podjetja v letu 1951, s katerim razpolaga vodstvo podjetja. Tako delovne skupine in posamezniki še niso prejeli nagrad za zmago v lanskem tekmovanju.

Za predsednika delavskega sveta je bil izvoljen tov. Židnek, delovodja iz Krškega. Pri volitvah upravnega odbora se je pokazalo nepravilno stališče posameznih članov sveta, posebno iz gradbišč v Krškem. Pri določanju stališča članov upravnega odbora iz posameznih gradbišč jih je vodil lokalni patriotizem, ne pa interesi podjetja. Ti člani so slabo seznanjeni s pomenom in delom delavskega sveta in upravnega odbora ter njuno vlogo pri vodstvu podjetja. Vsekakor bi morali gledati podjetje kot celoto in ne kot posamezna gradbišča, ki so danes tu, jutri tam.

Pri razpravi o menzah so delegati iz Krškega predlagali, naj bi menzo oddali v najem privatniku, ker imajo baje z njo samo izgubo. Trdili so, da bo privatnik lahko izhajal z menzo, pod vodstvom podjetja pa je bila temu samo v breme. Tako stališče je nepravilno. Za sedaj se delavci pritožujejo, da je hrana slaba; zato se motijo tisti, ki mislijo, da bo privatni najemnik da boljše hrano pri isti ceni. Zakaj ne more državno podjetje tako poslovti kot privatno? Mislimo, da manjka predvsem množična kontrola in kolektivnega gledanja vseh delavcev na svoje podjetje. Prehrana delavcev in uslužbencev je danes najbolj pereča vprašanja vsled visoke cene in kdor misli, da se bo hrana izboljšala in pocenila s tem, da bomo podjetja družbene prehrane dajali v roke privatnikom, se hudo moti. Menzo je opustila tudi direktorja v Novem mestu; prišla je v privatne roke. Če je to v prid delavstva, resno dvomimo.

V upravni odbor so izvolili delegati Viktorja Rudmana, Jožeta Stipiča, Ivana Raduho, Rudija Tomšela, Alojzija Stinca in Mirka Gabrijeliča. Med sklepi za bodoče delo so zlasti obvezni strokovni in politični študiji, nadaljnja borba za znižanje stroškov in dvig storilnosti. Zasedanja so se udeležili tudi član republiškega odbora gradbenecov tovarništvina, ki je poudaril, da je najvažnejša naloga novega upravnega odbora in delavskega sveta izdelava tarifnega pravilnika in vzgoja delovnega človeka, da bo znal pravilno gospodariti v podjetju. P. R.

Odobreni krediti za javna dela v kraju Črnomelj

V aprilu so bili v črnomeljskem kraju odobreni naslednji krediti za javna dela: Mestnemu ljudskemu odboru v Črnomlju 20 milijonov dinarjev za dograditev prosvetnega doma in zgraditev nove klavnice, 3 milijone dinarjev za dograditev ceste in njeno tlakovanje v Črnomlju, 5 milijonov dinarjev pa za popravilo črnomeljske gimnazije in drugih šol v Beli krajini.

Gorjanske košenice vabijo...

O frontni članarini in njenem plačevanju

Lahko bi rekli, da se politična zavest vsakega člana organizacije odraža tudi v rednem ali nerednem plačevanju članarine. Tako kot člani vseh organizacij plačujejo tudi člani OF mesečno članarino, ki pa je tako majhna, da jo zmore res vsakdo. In vendar je prav članarina oziroma plačevanje ali pobiranje članarine predmet kritike, go-dnjnjanja in spitkanja posameznih članov pri nekaterih organizacijah. Na drugi strani pa imamo veliko organizacij, kjer pobiranje in plačevanje članarine ne povzroča nobenih težav, kajti vsak član se zaveda, da brez članarine ne more obstajati nobena organizacija.

V novomeškem okraju imamo lepo število organizacij OF, ki redno plačujejo in odvajajo članarino. Med takimi so organizacija v Čadražih, Orehoviči, Ratju, Podborštu, Novem mestu, St. Jerneju, Česnjicah in druge, ki imajo članarino plačano še za naprej. Nasprotno pa imamo tudi celo vrsto takih, ki niti za lani še niso poravnale članarine. Med takimi so: Družinska vas, Dobruška vas, Dobrava, Stara Bučka, Gradišče, vse organizacije v KLO Prekopa, Jurka vas, Laze, Maharovc, Mraševč-Petane, Podlubben, Polhovica, Pra-

proče, Regrča vas, Stranska vas, Dol. Sušica, Soteska, Sela-Hruševac, Sela-Hinje, Mali Slatnik, Dolnja Straža, Sela-Radulje, Srebrnice, Skrjanče, Smarjeta, Vavta vas, Vinica, Zalovče in Zdinja vas.

Po sklepu Izvršnega odbora OF Slovenije je bila uvedena s prvim aprilom enotna članarina za vse člane, in sicer tri dinarje mesečno. Osnovne organizacije poslej redno odvajajo članarino občinam, odborom, in sicer po številu članstva in ne po tem, koliko članarine se bo zljubilo pobrati temu ali onemu blaginiku osnovne organizacije. Odvajajo po tri dinarje na mesec od člana, kolikor pa dobio več članarine, se ta smatra kot prostovoljni prispevek, ki ga v celoti obdržijo za sebe osnovne organizacije. Občinski frontni odbor bo od prejetih članarine po spisku članstva odposlal 60 % okrajnemu odboru OF, 40 % pa si delita za svoje potrebe občinski in vaški odbor OF. Koliko bo dobil ta ali oni odbor od tega zneska, je stvar medsebojnega dogovora in predvidenih potreb ene ali druge organizacije. S prostovoljnimi prispevki, oziroma dohodki, ki oresegajo tri dinarje mesečno na člana, pa v celoti razpolaga vaški odbor OF.

Tako je sedaj tudi plačevanje in odvajanje članarine urejeno po enotnem sistemu za vso Slovenijo, kar je bilo že nujno potrebno. Zdi se nam potrebno pripomniti, da pri dosedanjem nerednem plačevanju v nekaterih organizacijah niso bili toliko krivi člani kot pa odbor, ki se za to ni pobrigal. Seveda je še tudi nekaj takih članov, ki se plačevanja članarine hudo otepajo, češ, kaj pa imam od tega, da sem član OF, toda takih je zelo malo in jih ni vredno niti smatrati za člane. Mesečno tri dinarje ali letno 36 dinarjev, kolikor je sedaj predpisana enotna članarina, je komaj toliko kot stane vrček piva ali deset cigaret. Zato upamo, da bo vsak član OF v redu plačeval članarino. Tako kot v vse delo plačeval članarino organizacij je treba tudi v plačevanje članarine uvesti red in disciplino. Prav to pa je tudi namen novega načina plačevanja članarine v organizacijah OF.

PRIREDITEV ZVEZE BORCEV V METLIKI PRESTAVLJENA

Mestni odbor Zveze borcev v Metliki sporoča, da je proslava 10. obletnice množičnega odhoda v partizane, ki je bila predvidena za 10. in 11. maj, pre-stavljena na soboto in nedeljo 17. in 18. maja. Pridite — Metlika in Bela krajina vabita!

Vremenska napoved

Večje padavine je pričakovati okoli 12. maja. V ostalem bo lepo, suho vreme, s krajevnimi nevihtami.

Ob 10. obletnici osvoboditve Broda ob Kolpi

Med kraji, ki so letos prav slovesno proslavili praznik delavskega razreda, je tudi Brod na Kolpi. Leta 1942 je skupina hrvatskih in slovenskih partizanov prav 1. maja z drzno akcijo izrgala iz rok sovražnikov to lepo mestce. Ta zgodovinski dogodek je prebivalstvo Broda, Gorskega Kotarja in sosednjih slovenskih krajev v kočevskem okraju 1. maja zelo slavnostno proslavilo.

Zjutraj so mladinci predvojske vzgoje iz kočevskega in delniškega okraja napadli skupno z enoto JLA Brod na Kolpi, kjer sta zbrazi ta dan dopoldne predstavniki oblasti, Komunistične partije, organizacij JLA itd. Slavlja so se med drugim udeležili Josip Brnčič, član CK KP Hrvatske in predsednik Vrhovnega sodišča LR Hrvatske, Nikola Rački, član CK KP H in sekretar oblasnega komiteja, Jan Lokovšek, polkovnik iz Ljubljane, Jože Klaric, sekretar OK KPS Kočevje in mnogi drugi gostje.

Kočevski okrai bo imel 12 občin

Po reorganizaciji krajevnih ljudskih odborov, ki jih je bilo doslej v okraju Kočevje 28, bo imel okraj sedaj le 12 velikih občin. Sedeži občin so v Kočevju, Dolenji vasi, Fari, Osilnici.

Lep uspeh dveh belokranjskih ribičev

Kolpa je poleg Blejskega jezera, Save, Krke in mejne Sotle redka reka na Slovenskem, v kateri žive tudi somi, ki so največje sladkovodne ribe v naših vodah. Ker pa se je v zadnjem desetletju vodni zari od ponekod precej razredčil, pridejo tudi ribičem velike ribe bolj redko pred oči.

Minuli tork pa se je belokranjskima ribičema Antonu Težaku in Janku Kočevarju iz Radovljice pri Metliki nasmehnila sreča. Vso noč sta lovila, v zgodnjih jutranjih urah pa je bila njuna vztrajnost poplačana. Na živrega klenčica sta ujela soma, ki je tehtal 52 kg. Bala sta se že, da jima bo plen ušel, kajti trnek in vrvice sta bila premajhna za takega velikan. K sreči se je trnek somu zapel med škрге, tako da sta ga hitro ukrotila in brez večjih težav potegnili v čoln.

V metliški mestni mesariji si je potem velikega soma ogledalo mnogo meščanov, zlasti pa je vzbudil pozornost pri šolskih otrocih.

Zadovoljna ribiča s plenom

Loškem potoku, Travi, Koprivniku, Mozlju, kočevskemu okraju pa sta priključeni tudi občini Videm-Dobrepolje in Vel. Lašče, ki sta doslej spadali pod okraj Grosuplje, del kočevskega okraja pa sta bili že pred zadnjo vojno.

Največja bo pa obsegu in številu prebivalstva občina Kočevje, ki bo štela 7076 prebivalcev, merila pa bo 220 km². Zdrževala bo bivše KLO Kočevje-mesto, Livolj, Željne, Staro cerkev in Stari log. Občinam bodo pomagali reševati številna krajevna vprašanja terenski in vaški odbori, ki bodo v stalnih stikih s prebivalci vseh krajev v občini. Poleg tega bodo v oddaljenejših krajih uradni dnevi občine, tako da bodo prihranjene prebivalstvu dolge poti do sedeža občine, saj bo n. pr. Stari log z okolico oddaljen v kočevskem okraju 12 km od sedeža občine.

Takšnih zdravnikov partizanska Bela krajina ne potrebuje

Za bolnike, ki so socialno zavarovani, ordinira v Zdravstvenem domu v Črnomlju zdravnica dr. Justina Senegačnik-Vernikova. Že dolgo časa pa se po Beli krajini šušlja, da je ta bigotna zdravnica razdelila socialne zavarovalce, ki se zatekajo k njej po zdravniški pomoči, v dva razreda: vernim ovčkam nudi vso pomoč, tiste pa, ki se poživljajo na fajmoštre, maše in verskega opija ne potrebujejo, odreka pomoči, jih hruli, žali, napada in v svoji fanatični klerikalni borbosti naganja v obup, da se delovni ljudje partizanske Bele krajine po pravici vprašujejo, če so za svoje trpljenje v času NOR zaslužili, da profiljudsko usmerjena zdravnica dr. Senegačnikova tako postopa z njimi. Nič čudnega torej, če se pri Svetu za zdravstvo na okrajnem ljudskem odboru v Črnomlju iz dneva v dan množe pritožbe zoper to protiljudsko zdravnico, ki v svoji pobožnjakarski vnemi ne pozna več človeka bolnika, ampak pozna samo še človeka bogomolca. Nobena skrivnost tudi ni, da prihaja v ordinacijo Zdravstvenega doma ob deseti uri dopoldne, namesto ob osmi uri zjutraj. Misli pač, da so bolniki — socialni zavarovalci manj vredna rasa, ki lahko čakajo po štiri ali pet ur, dokler ne pridejo na vrsto. Zato pa v času, ko bi morala ordinirati v Zdravstvenem domu, prav pridno obravnava privatne kliente v svoji privatni ordinaciji. Ti so višja rasa, ker vsak pregled plačajo z denarjem, ne pa z malovrednim bolniškim listom...

Naš dopisnik nam poroča, da je že 25 let socialno zavarovan. Dne 30. aprila se je ob 8. uri zjutraj javil v Zdravstvenem domu v Črnomlju. Ker zdravnice dr. Senegačnikove še ni bilo v službo, je v čakalnici s tridesetorico drugih bolnikov potrpežljivo čakal, dokler se ni ob 10. uri 10 minut pojavila v čakalnici dr. Senegačnikova. Namesto, da bi se opravičila, ker je pustila socialne zavarovalce dve uri čakati (medtem pa je doma opravljala privatne ordinacije), je prišla na čakajoče bolnike kričati:

»Jaz nisem pesl Delam od jutra do večera. Za zahvalo pa me naznanjate na okraj. Prišli boste na vrsto, kakor bom jaz odločila. Najprej tisti, ki prejmete injekcije, potem pa delavci iz Tovarne učil, ki jih moram pregledati na višji »befele« (ukaz!), zatem naročeni in nazadnje ostali.«

Njeno kričanje o naznanjanju je prisotne osupnilo, zato se je naš dopisnik oglašil in dejal, da so vsi potrpežljivo čakali, da ni bilo nikakih kritičnih pripomb zaradi tega in da ni nihče odšel na okraj, da bi jo naznanili. Odgovorila je, da so jo že prej naznanili, nakar je prešla pojasnilo, naj obračuna s tistimi, ki jo naznanjajo itd.

Ves njen postopek je bil tako surov in aroganten, da je od razburjenja tri minute zatem neko dvajsetletno božastno dekle dobilo v čakalnici božastni napad, mnogo čakajočih bolnikov pa je rajši odšlo domov.

